

נושא העבודה

תאריך : ינואר 2017

העבודה מוגשת בחסות העמותה של נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית ומבוא

בעבודתי בחרתי לעסוק בנושא הגירושין.

בתקופה בה קיבלנו את העבודה והתבקשנו לבחור נושא עליו נרצה להעמיק, אח של
אמי עבר הליך גירושין.

הליך הגירושין התנהל בצורה מכוערת בה שני הצדדים נפגעו ופגעו אחד בשני ואף
בשלושת ילדיהם.

במהלך תקופה זו התעניינתי לדעת מה זכויות כל צד ומה היחס שכל צד מקבל בהליך המשפטי ולכן נושא זה היה רלוונטי ומתאים לעבודתי.

בנוסף, תמיד התעניינתי, בתור אישה שחיה במדינת ישראל, לדעת מה הן זכויות הנשים והיחס אליהן בסוגי המשפט השונים; העברי והישראלי.

לכן, החלטתי להתמקד בשאלה - "האם נשים מקבלות יחס שונה בדיני גירושין בין המשפט העברי למשפט הישראלי?"

בעבודתי אתמקד במאמרים ופסקי דין העוסקים בנושא הגירושין ואציג שאלות נוספות העולות מהנאמר במאמרים אליהם אתייחס בנוגע ליחס לנשים והשוני ביחס זה בין המשפט העברי לישראלי ואף לדין בארה"ב אליו יש יחס בפרק נפרק בעבודה.

תוכן העניינים

2	הקדמה אישית ומבוא	פרק ראשון
4	ייחודיות דיני אישות במשפט העברי	פרק שני
5	עילות לגירושין	פרק שלישי
8	יחס לנשים בצורות המשפט השונות	פרק רביעי
11	מסורבי גט - פסקי דין	פרק חמישי
16	הליך הגירושין בארה"ב	פרק שישי
18	השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי	פרק שביעי

ייחודיות דיני אישות במשפט העברי

בתי דין רבניים הינם חלק ייחודי ממערכת המשפט הישראלית ותפקידה לדון בסכסוכים שבתוך המשפחה.

בתי הדין הרבניים נהנים מסמכות ייחודית לדון בסוגיות נישואין וגירושין בין בני זוג יהודיים, כלומר, ההגשה הראשונית של תביעת גירושין ברוב המקרים בארץ תוגש לבית הדין הרבני ולא לבית הדין לענייני משפחה.

בנוסף, בתי הדין הרבניים מחזיקים בסמכות זהה לזו של בית הדין לענייני משפחה בנושאים המתלווים לתביעת גירושין, למשל; ענייני רכוש, משמורת, מזונות וכו'.
בתי הדין הרבניים פוסקים בהתאם לדין העברי בניגוד לבתי הדין לענייני משפחה אשר פוסקים על פי התפיסה החילונית - ליברלית.

" הדין העברי אינו מתיר גירושין ללא עילת גירושין מוצדקת. בתי הדין הרבניים עלולים לדחות את תביעת הגירושין אם ייקבע כי הגירושין נעדרי עילה המוכרת בדין העברי.¹"

בבית הדין לענייני משפחה, השופטים הינם שופטים אשר הוסמכו לשמש כשופטי משפחה על ידי שר המשפטים.

לבית הדין לענייני משפחה סמכויות ייחודיות משלו, לדוגמא; הזכות לדון בדלתיים סגורות ואף לסטות מדיני הראיות הרגילים אשר מקובלים בדיונים מסוג זה.²

עילות לגירושין

לכל אחד מסוגי המשפט - על פי המשפט העברי ועל פי המשפט הישראלי, ישנן עילות שונות ומגוונות לגירושין אך חלקן גם זהות.

עילות לגירושין במשפט הישראלי:³

ישנם שני סוגים של עילות לגירושין: עילות של הבעל ועילות של האישה.

¹ מתוך מאמר "בית הדין הרבני" מאת "דיני משפחה". משפט זה בא להציג דוגמא לסוגיות שיש לדעת לפני הגשת התביעה לבית הדין הרבני.

² מתוך המאמר "נושאים שבהם עוסק בית המשפט לענייני משפחה" מאת "כל זכות".

³ "עילות לגירושין" מאמר מפי עו"ד ערן עזרא

עילות גירושין של הבעל: ראשית, אם מתגלה כי לאישה יש מומים או מחלות (בין אם פיזיות ובין אם נפשיות), עליהן לא ידע הבעל לפני הנישואין ומונעות קיום מערכת יחסים "תקינה".

שנית, במידה והאישה לא יכולה להיכנס להריון או ללדת רשאי הבעל לדרוש גירושין. בנוסף, רשאי הגבר לדרוש גירושין במידה והאישה בוגדת, לאחר שהבעל מוכיח זאת או שהאישה מודה מרצונה רשאי הבעל.

עילות לגירושין של האישה: במידה ולבעל יש בעיה פיזיולוגית שלא מאפשרת קיום יחסי מין רשאית האישה לבקש גט.

שנית, אם הבעל מסרב לקיים יחסי מין עם האישה רשאית האישה לבקש גט.

בנוסף, אישה יכולה לבקש גט אם בעלה עקר ואינו יכול לתת לה ילדים.

יחד עם אלו, האישה רשאית לדרוש גט במידה וישנה התעללות מצד הבעל - במשפט הישראלי אין צורך בהוכחת קביעות ההתעללות בניגוד למשפט העברי)

ישנן כמה עילות המקבילות בין העילות במשפט העברי לעילות במשפט הישראלי.

גם במשפט העברי⁴ וגם במשפט הישראלי, העילות שעומדות לאישה נגד הבעל הינן חוסר יכולת של הבעל לקיים יחסי אישות בשל מחלה פיזיולוגית, סירוב קיום יחסי אישות, בעל שהוא עקר, ובעל המתעלל באשתו פיזית או נפשית.

בניגוד למשפט הישראלי, במשפט העברי אישה תוכל לבקש גט מבעלה אם הוא עקר רק במידה ואין לה ילדים מנישואים קודמים.

⁴ "עילות לגירושין בבית הדין הרבני" מגזין גטUp מבית עו"ד רות דיין

האישה תוכל לבקש גט בטענה שבעלה מסב לה צער⁵, כלומר, על האישה להוכיח כי הוויכוחים הרבים נגרמים בגלל הבעל.

בנוסף, במשפט העברי לא מספיק להגיד כי הבעל מתעלל באישה, אלא יש צורך בהוכחה כי הדבר קורה בקביעות ולא היה מקרה חד פעמי.

יחד עם אלו, לאישה מותר לבקש גט מבעלה במידה והבעל נרקומן.

בשני צורות המשפט, העילות שעומדות לגבר כנגד אשתו הן מומים פיזיולוגים עליהם לא ידע לפני הנישואין, עקרות של האישה, וחוסר הסכמה מצד האישה לקיום יחסי מין בשל טענת "מאיס עלי" (טענה לפיה אומרת האישה כי נתוניו הפיזיים והתנהגותו של הבעל נמאסו עליה עד כדי חוסר הסכמה מצידה לקיום יחסי אישות).

במשפט העברי ישנן תוספות לעילות אלה, כגון: במידה והאישה עוברת על חוקי הדת או גורמת לבעלה לעבור עליהם - מאכילה אותו אוכל לא כשר, מקללת, נוהגת בחוסר צניעות וכו', רשאי הבעל לדרוש גט.

הבעל רשאי לדרוש גט מהאישה בעת היעדר סיכוי לשלום בית - שימוש בטענה זו נעשה על מנת לאפשר לבעל להינשא בשנית.

בנוסף, אם ישנו חשד כי תחת בעלה האישה עשתה "מעשי כיעור" (= חשד למעשי זנות), רשאי הבעל לדרוש גט אך רשאי גם לסלוח לה.

במידה והוכח כי האישה עשתה מעשי זנות, אין הטענה כי הבעל סלח לה תקפה וזוהי עילה מיידית לגירושין.

⁵ "המדריך הישראלי לדיני משפחה" מאמר "עילות לגירושין"

היחס לנשים בצורות המשפט השונות

בפרשת כי תצא נאמר:⁶

"וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֶת וּנְתַן בְּיָדָהּ וּשְׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ... וְהִלְכָה וְהִיתָה לְאִישׁ אַחֵר"

⁶ דברים כ"א ד .

בהגדרת גירושין התורה מציגה שני דברים שיכולים להיות עיקר תהליך הגירושין -

מתן "ספר הכריתות" או שילוח האישה מבית האיש⁷

כבר כאן ניתן לראות יחס מפלה לנשים הבא לידי ביטוי במשפט "שילוח האישה מבית

האיש" וכאן עולה שאלתי ; - מדוע הנשים הן אלה שהבעל צריך לשלח ולא להפך?

בנוסף, עולה השאלה⁸ האם שוטה (אישה שאינה בעלת דעת ואינה אחראית) יכולה

להתגרש מדאורייתא?

התשובה הניתנת במאמרו זה הינה שלא, אישה שהינה שוטה אינה יכולה לקבל גט

שכן אינה מהווה רשות עצמאית היכולה לבצע פעולות משפטיות ולקבל החלטות

בעלות אופי משפטי כמו קבלת גט.

"מאחר והשוטה אינה מבינה את המציאות כראוי, ומשום שאין לה בושה - היא מן

הסתם תחזור לביתו לאחר הגירושין"

כאן ניתן לראות צורת התנהגות מפלה נוספת לפיה אישה הינה שוטה שאינה יכולה

לבצע פעולה פשוטה כמו קבלת גט ונתפסת כפחות חכמה ופחות עצמאית מהגבר

במערכת היחסים ואף כמישהי שאינה מבינה את המציאות כראוי בניגוד לגבר המקבל

יחס עליון.

"הרי למדנו שהאישה נקנית בשלוש דרכים: או בכסף או בשטר או בביאה. עד כדון

בישראל, בנכרים?- רבי אבהו בשם רבי אלעזר: כתיב 'הנך מת על האשה אשר לקחת

והוא בעלת בעל" - על הבעולות הן חייבין ואינן חייבין על הארוסות"⁹

⁷ "שיעור פתיחה - בעניין גירושין על ידי גט" להרב אהרן ליכטנשטיין זצ"ל.

⁸ ראה לעיל הערת שוליים מספר 7.

⁹ קידושין פ"א ה"א.

גם בציטוט זה ניתן לראות כי האישה מיוחסת כקניין ולא מעבר לכך, נאמר כי היא "נקנית" וכאשר היא נשואה היא אישה של מישהו אחר שלוקח בעלות עליה.

בתחילת הלכות הגירושין, מדגיש הרמב"ם¹⁰ כי אישה מגורשת מרגע קבלת הגט גם אם לא עזבה פיזית את בית בעלה.

לאמירה זו נעשה תיקון, כיוון שהליך הגירושין מבוסס על מעשה השילוח, יש צורך ביציאה פיזית מהבית על מנת לקיים את הגט.

באמרות אלה חוזרת המילה "מגורשת" ביחס לאישה במתן הגט.

עולה מכאן שאלה נוספת הקשורה למשפט הישראלי כמו למשפט העברי והיא מדוע האישה היא זו שצריכה לקבל את הגט על ידי הבעל ולא להפך?

"בהלכות גירושין¹¹ נוספות כותב הרמב"ם שצריך לתת את הגט בפני עדים, כי אי אפשר שאישה תהיה היום ערוה ולמחר תהיה מותרת בלא עדים."

נראה כי יש צורך בעדים בעת מתן הגט, אך מציטוט זה עולה שאלה נוספת : מדוע נאמר כי יש צורך בעדים למתן גט רק כיוון שאישה לא יכולה להיות מותרת מיידית לאחר הגט? איפה מקום הגבר כאדם שהיה "שייך" לאחרת ובניגוד לאישה שצריכה עדים על מנת להיות מותרת לאחר, אין אליו יחס זהה?

¹⁰ בפ"א ה"ה
¹¹ (פ"א הי"ג)

ישנו עיקרון האומר שאם אדם נתן לאישה גט מבלי לומר לה שזהו גט - היא אינה מגורשת. תוספות הסבירו כי מכיוון שהאישה לא תדע שזהו גיטה, הרי שהיא לא תעזוב את הבית, וממילא לא מתקיים בה "ושלחה מביתו".¹²

בניגוד לנאמר עד עכשיו, עיקרון זה מציג את הצד היותר שוויוני של היחס לנשים המראה כי יש צורך לוודא כי האישה יודעת שקיבלה גט ובמידה ולא הייתה וודאות היא אינה מגורשת.

יחד עם זאת ניתן לראות דאגה מיוחדת לבנות ישראל במשפט העברי ובמקורות הרמב"ם,¹³ וישנם כמה חוקים הנוגעים לנישואים בין נשים יהודיות לנוכרים המציגים זאת.

ראשית, לא ינתנו נישואים לכל נכרי. על מנת שיתאפשרו יש על הנכרי להוכיח כי אינו נשוי ולהישבע על כך, ואם הינו נשוי, עליו לקבל גט.

במידה והנכרי אכן לא נשוי הנישואים יתרחשו בארץ ישראל על מנת לשמור על האישה היהודייה.

בנוסף, לא תתאפשר עזיבה של אדם נכרי שנשא אישה בארץ עד מתן גט לאישה.

זאת על מנת שהאישה תוכל להשאר בארץ.

¹² על פי הגמרא בגטין (ע.ח.).
¹³ שות הרמב"ם סימן שמ"ז

פסקי דין - מסורבי גט

תמ"ש בית משפט לעניני משפחה טבריה 50202-10-13

29/11/2015 בפני השופט: מחמוד שדאפנה

תובע: פלוני (עו"ד שמחי ווכניס)

נתבעת: פלונית (עו"ד לילך שייך)

פסק דין: ¹⁴

ההליך: התביעה הינה תביעה לפיצויים עקב סירוב הנתבעת לתת לבעלה גט במשך ארבע שנים.

התובע מבקש פיצויים בסך 800,000 שח בשל הנזקים שנגרמו לו.

השאלה העומדת בפני בית המשפט: האם ניתן לחייב בפיצויי נזיקין בשל סירוב למתן גט בזמן בו מתנהלת תביעת הגירושין שטרם הוכרעה?

ביהמ"ש לא הצליח להביא את הצדדים לידי פשרה.

רקע עובדתי: - נישואי הצדדים נפגעו כאשר התובע עבר אירוע מוחי, אושפז במשך תקופה ארוכה ומאז לא חזר לבית המגורים המשותף.

התובע הגיש בקשה לגירושין אליה הגישה הנתבעת כתב הגנה בו טענה כי גם היא חפצה בגירושין אך לאחר כמה חודשים שינתה את גרסתה וטענה כי הינה מעוניינת בשלום בית.

¹⁴ תמ"ש, בית המשפט לעניני משפחה בטבריה, 50202-10-13, פלוני נ' פלונית.

-תביעתו של התובע לחייב את הנתבעת בגירושין נדחתה. התובע הגיש ערעור על פס"ד זה שנדחה בשל הצעת ביהמ"ש לנהל משא ומתן לקניית הגט אך התובע סרב.

טענות התובע: - לאורך כל תקופת הנישואין מיררה הנתבעת את חייו, שלטה בו ולא השאירה מקום לרצונותיו ובשל כך גרמה להתמוטטות פיזית אשר הובילה לאירוע המוחי שעבר התובע.

-התובע שהה בבית החולים תקופה ממושכת בה סירבה הנתבעת לסעוד אותו ואף ביקרה אותו פעמיים בלבד - משבר אמון זה היה הרקע לפירוק שכן גרם לתובע להבין כי הנתבעת לא תעמוד לצידו בעת הצורך.

-בכתב ההגנה טענת הנתבעת היה שהינה מסכימה לגירושין וזו שינתה את טענתה רק במסגרת הדין עקב הגירושין שינתה את גרסתה.

- בין הצדדים שרר נתק מוחלט במשך ארבע שנים ולמרות זאת סירבה הנתבעת לתת גט לבעלה אלא בתמורה לפיצוי כספי.

-הנתבעת הסכימה לגירושין במידה ויעביר לה התובע פיצויים בסך 50,000 ש"ח.

טענות הנתבעת: - הנתבעת הכחישה את הטענות כי לא עזרה לתובע בעת שהותו בבית החולים.

- הנתבעת הייתה מוכנה לעשות הכל למען שלום בית, לו סירב התובע בתוקף.

- הנתבעת הסכימה להתגרש בכפוף לפיצוי כספי עקב בגידותיו הרבות של התובע.

- הנתבעת ציינה כי לא ניתן פס"ד המחייב בגירושין.

- הנתבעת אישרה כי בכתב ההגנה רצתה להתגרש ושינתה את טענתה למען שלום בית.

דיון והכרעה: - חיוב הנתבעת לשלם לתובע פיצויים בסך 15,000 ש"ח בגין נזיקין
(עקב סירוב למתן גט), שישולמו תוך 30 יום או יישאו בהפרשי הצמדה וריבית.

פלונית נגד 1. אלמוני א' 2. אלמוני ב'

בבית-המשפט לענייני משפחה בירושלים

[23.1.2001]

לפני השופט ב' צ' גרינברגר - פסק דין:¹⁵

התובעת הגישה תביעה כנגד בעל בגין הנזקים שנגרמו לה עקב סירובו לתת לה גט.

ביהמ"ש לענייני משפחה התבקש על ידי הבעל למחוק את התביעה בשל חוסר עילה

או היעדר סמכות ביהמ"ש בענייני נישואין וגירושין של יהודים.

ביהמ"ש לענייני משפחה פסק: הפגיעות השונות יוצרות עילת נזיקין מרכזית והיא

הפגיעה באנטומיית האישה עקב חוסר יכולתה לקבוע את עתידה.

החלטה: - מדובר בבקשה למחיקת התביעה (בגין נזקים שסבלה התובעת בשל סירוב

הנתבע למתן גט) על ידי הנתבע.

-הבקשה למחיקה מבוססת על הטענות כי לא קיימת עילה בנזיקין לסירוב הבעל לתת

גט ושנית מדובר בנושא אשר ניתן לדון בו רק בבית הדין הרבני.

עילה בנזיקין: -השאלה: האם התביעה אכן מספקת עילה?

הוחלט כי אם קיים סיכוי אפילו קלוש שהתובעת תזכה, דין הבקשה לבטל את

התביעה בשל חוסר עילה - תידחה.

¹⁵ תמ"ש, בית המשפט לענייני משפחה בירושלים, 3950/00, פלונית נ' אלמוני א' ואלמוני ב'.

**-השאלה המונחת אכן טרם נידונה במדינת ישראל והיא הניסיון למצוא פתרונות
הולמים לשחרור הנשים הרבות הכבולות בקשרי נישואין שברצונן לסיים בשל
סרבנות הבעל למתן גט.**

**-במידה והבעל עדיין עומד בסירובו לאחר קביעת בית הדין המחייבת, יש להטיל עליו
סנקציות.**

**-התשובה המתבקשת: יש לתת לתובעת להוכיח את דבריה ואין למחוק את התביעה.
סוף דבר: הבקשה למחיקת התביעה נדחתה.**

הליך הגירושין בארה"ב

" בארה"ב, לזוגות נשואים אין לכאורה זכות חוקתית או חוקית להתגרש, ולכן פעולת הגירושין בעצם מפרקת "נישואין חוקיים". אולם, המדינות השונות בארה"ב מאפשרות לזוגות הנשואים להתגרש מכיוון שהדבר משרת את המדיניות הציבורית בצורה הטובה ביותר.¹⁶

" הבעל משלח את האישה. אפשרות זו דומה לגירושין בישראל, אלא שהרמב"ם מדגיש בסוף ההלכה: "שאינן להם גירושין בכתב". דהיינו: אצל גויים די בכך שהבעל ישלח את האישה על פה"¹⁷

בתי המשפט בארה"ב מכירים בשני סוגי גירושין:

- גירושין מוחלטים: התרת נישואין המאפשרת נישואים חדשים בעתיד.

- גירושין מוגבלים: הפרדות של בני הזוג בהם אינם חייבים לגור יחד אך אינם רשאים להינשא מחדש.

על מנת להשיג גירושין מוחלטים יש להציג התנהגות לא נאותה של אחד הצדדים במערכת היחסים המהווה עילה לגירושין.

מדינות רבות בארה"ב חוקקו חוק הנוגד את החלטה זו הנקרא "חוק גירושין ללא אשם" לפיו אין צורך להוכיח התנהגות לא נאותה אלא די בבקשת גירושין.

לאחר הליך הגירושין או במהלכו יש צורך להחליט על חלוקת הרכוש

¹⁶ מאמר מאת חגית הלוי " ההבדלים בין הליך הגירושין בארה"ב לבין גירושין בישראל"
¹⁷ מאמרו של הרב אהרן ליכטנשטיין זצ"ל "ענייני גירושין ע"י גט"

בעבר החוק בארה"ב אמר כי הצג המרוויח הוא זה שמקבל את הרכוש בגירושין אך
דבר זה הפלה לרעה נשים שכן אחוז הנשים שעבדו במאות ה 18-20 היה נמוך
משמעותית מזה במאה ה 21.

כיום ישנם שני סוגים של חלוקות רכוש: -רכוש משפחתי : כולל רכוש שבני הזוג השיגו
ביחד או בנפרד בתקופת הנישואין.

- רכוש נפרד: רכוש שהשיג כל בן זוג לפני הנישואין.

הקריטריונים לחלוקת הרכוש הינם: הגיל והמצב הבריאותי של בני הזוג, ערך הנכסים
הנפרדים, זכויות פנסיות ופרישה, ההורה המשמורן, התנהגות לא נאותה של אחד
מבני הזוג כגורם לפירוק הנישואין ועוד.

תשלומי המזונות במשפט בארה"ב מתחלק לשלושה סוגים:

- מזונות קבועים: ניתנים עד לנישואיו המחודשים של בן הזוג המקבל.

- מזונות זמניים: עד שבן הזוג המקבל יוכל לכלכל את עצמו.

- מזונות שיקומיים: שמטרתם לעזור לבן הזוג בעל יכולת השתכרות מעטה להתאקלם
לחיים לאחר הנישואין.

הקריטריונים לפיהם פוסקים מזונות הינם: אורך תקופת הנישואים, אורך תקופת
ההפרדות לפני הגירושין, גיל והכנסות בני הזוג, מצב בריאותי, אשמת כל אחד מבני
הזוג בפרידה.

השוואת הדין העברי לדין הישראלי (ולדין בארה"ב) -

סיכום

ניתן לראות מכל הנאמר לעיל שהמשפט העברי יותר נוקשה ואף לעיתים מפלה ביחסו לנשים.

הנשים נתפסות כשוטות¹⁸ שאינן יכולות לקבל החלטות בעצמן ושעל הבעל להיות אחראי להן.

בנוסף, העובדה שלנשים יש צורך בהוכחת¹⁹ העילות הרבות לגירושין מראה כי על פי המשפט העברי מילת האישה לא מספיקה כמו מילת הגבר (עליה להוכיח את דבריה על מנת שתחשב צודקת)

יחד עם זאת המשפט העברי מראה דאגה לבנות ישראל²⁰ (נשים יהודיות) בנישואין עם נכרים שלא ניתן לראות במשפט הישראלי, ואף מציג חשיבות גבוה יותר לשלום בית.

המשפט הישראלי מציג חשיבות עליונה לחירות ופחות לשלום הבית ועדיין לוקח חלק באפליית הנשים אותה נראה במשפט העברי שכן האישה היא זו שמקבלת את הגט והבעל הוא זה שנותן אותו או דורש אותו.

למרות הנאמר ניתן לראות כי המשפט הישראלי מציג ערך רב יותר לערך השוויון, דורש פחות הוכחות לטענות²¹ הנשים בעילות הגירושין ואף מקל על האישה מהליך קבלת הגט ומייחס אליה כשווה יחסית אל הגבר במערכת היחסים.

¹⁸ ראה לעיל פרק רביעי עמוד 8

¹⁹ ראה לעיל פרק שלישי - "עילות לגירושין"

²⁰ ראה לעיל פרק רביעי עמוד 10

בנוסף להשוואה בין הדין העברי לדין הישראלי ניתן להשוות את שתי צורות הדין לצורת הדין בארה"ב.

הדין בארה"ב מציג שוויוניות מוחלטת בין נשים לגברים בהליך הגירושין ואף דואג כי בכל שלב בהליך יוכלו שני הצדדים להציג את טענותיהם.

הדין בארה"ב אמנם מראה חוסר חשיבות לשמירה על שלום בית אך מציג נקודת מבט לפיה הערך העליון הוא השוויון בין הגבר לאישה והחירות של שני הצדדים. לדוגמא: הגבר אינו דורש או מאשר גט והאישה אינה מבקשת אותו אלא ההחלטה על הגירושין צריכה לבוא מהסכמת שני הצדדים ולרוב אין צורך בעילות לגירושין²² אלא בבקשה המגיעה מבן זוג אחד ומתקבלת על ידי השני, בניגוד לדין העברי והישראלי בו יש צורך בעילות גירושין²³ שונות או שלא תתקבל הבקשה לגט גם במידה ושני הצדדים מסכימים על כך, שכן יש חשיבות לשמירה על שלום בית.

הדין אינו מראה שוני בין עילות הגבר לעילות האישה בגירושין (למשל, הגבר או האישה יכולים לטעון כי בן הזוג בגד ולכן רוצים להתגרש ועל שניהם תהיה החובה להוכיח זאת)

יחד עם הנאמר, אנו רואים לפי מספר אמירות שונות כי זוגות נשואים בארה"ב אינם נחשבים נשואים שכן ברית הנישואין הינה טקס יהודי ולכן אין הליך הגירושין שם

²¹ ראה לעיל פרק שלישי עמוד 5

²² ראה לעיל פרק שישי הליך הגירושין בארה"ב (: "מדינות רבות בארה"ב חוקקו חוק... הנקרא "חוק גירושין ללא אשם" לפיו אין צורך להוכיח התנהגות לא נאותה אלא די בבקשת גירושין. ")

²³ ראה לעיל פרק שלישי עילות לגירושין

נחשב כהליך גירושין מלא ותקין²⁴ על ידי בית הדין הרבני והישראלי (הפועל לפי הדין הרבני לרוב בעייני גירושין).

לסיכום, ניתן לראות כי בין המשפט העברי לישראלי ישנם הבדלים רבים ביחס לאישה.

המשפט העברי מראה חומרה רבה יותר למעשי האישה ולרצונה להתגרש ואף מתייחס אליה כאל שוטה ולבעל כאחראי עליה וכנותן את האישור הסופי לפעולות הקשורות בנישואין ובמשפחה אך יחד עם זאת הדין העברי מראה דאגה לנשים יהודיות שלא ניתן לראות בדין הישראלי.

מנגד, המשפט העברי מקל על הנשים בקבלת הגט ומאפשר זכויות שוויוניות יותר בהליך הגירושין בין האישה לבעל.

העילות במשפט הישראלי מקלות יותר, דורשות פחות הוכחות מצד האישה ולוקחות את מילתה ככמעט שווה לזו של הגבר.

²⁴ ראה לעיל פרק שישי (: " אין לכאורה זכות חוקתית או חוקית להתגרש, ולכן פעולת הגירושין בעצם מפרקת "נישואין חוקיים"). (: "שהרמב"ם מדגיש בסוף ההלכה: "שאיין להם גירושין בכתב".)

נספחים

40% מהמתגרשות - מסורבות גט ברבנות

ביום העגונה שמצויין בתענית אסתר, נמסרו לכנסת נתונים אודות נשים, שלמרות רצון להתגרש מבעליהן, לא יכולות לעשות כן, כיוון שהממסד הרבני לא מאפשר זאת. "בישראל קיימים שני מוקדי שליטה על מערכת הנישואין והגירושין בישראל - ההלכה היהודית והבעל", הסבירה ראש המרכז לקידום מעמד האישה באוניברסיטת בר-אילן מירי חסון|פורסם: 23.03.05, 12:29

40% מהנשים שהיו בהליכי גירושין היו נתונות במצב של סרבנות גט. כך עולה מסקר שהוצג היום (ד') בדיון מיוחד בנושא נשים עגונות ומסורבות גט, שהתקיים לציון יום העגונה בוועדת הכנסת לקידום מעמד האישה, בראשות ח"כ אתי לבני (שינוי). יום העגונה מצויין בתענית אסתר.

ד"ר רות הלפרין-קדרי, ראש מרכז רקמן לקידום מעמד האישה באוניברסיטת בר-אילן, הציגה סקר שהקיף נשים שחוו הליכי גירושין: מאה אלף נשים, 40% מכלל הנשים שהיו נתונות בהליך גירושין, היו נתונות במצב של סרבנות גט. 16% מהן היו נתונות במצב של סחיטה. 7% לא התגרשו בגלל סירוב הבעל. הסקר נערך על ידי מכון גיאוקרטוגרפיה בקרב נשים יהודיות בנות 25 ומעלה.

הלפרין-קדרי גורסת כי הפתרון לבעיה הקשה של מסורבות הגט חייב להיות כפול. "הנהגת נישואים אזרחיים, יחד עם יישום פתרונות הלכתיים קיימים. רק כך יוסרו שני מוקדי השליטה על מערכת הנישואין והגירושין בישראל - ההלכה היהודית והבעל".

לדבריה, נתוני בתי הדין הרבניים אינם משקפים את המציאות האמיתית בנוגע למסורבות גט. "מדובר בנשים שלא נמצאות בשום סטטיסטיקה אבל מבחינת מצבן האישי הן מסורבות גט. על פי תפישתנו, כל אישה שנתקלת בסירוב מתמשך מצד בן זוגה לגט, או בניסיון לסחוט ממנה ויתורים בנוגע להחזקת ילדים, מזונות או חלוקת רכוש היא מסורבת גט. הסחיטות יכולות להיות גם כסף שכן הזוג מבקש עבור הגט, או ויתור על הילדים".

לטענתה, "רק לעיתים רחוקות מצדיק בית הדין הרבני תביעת אישה לגירושין, כמו במקרים בהם האישה חווה אלימות או בגידה מצד בן זוגה. במקרים אלו האישה תוכר כמסורבת גט אם תיווצר בעייתיות. אולם אישה שהחליטה משיקולים אחרים שאינה רוצה עוד במוסד נישואיה - אין שום סיבה לתת לה גט, לפי הרבנות".

הם שמעו אותו מאיים שיפוצץ אותי

שולה (45) מירושלים, שמסורבת גט מזה שלוש שנים, מעידה כי גם אלימות במשפחה לא גורמת לבית הדין הרבני להתייחס ברצינות למצוקתה. שולה ספגה ב-20 שנות נישואיה אלימות קשה מצד בעלה. כיום עומד נגדו צו הרחקה ותיקים רבים במשטרה.

"אמרו לי שזה לוקח זמן, אבל לא עד כדי כך. אני מושפלת ומבוזת מהתנהגות בית הדין הרבני. לי ולבעלי ששה ילדים. אנחנו לא מסתדרים ויש אלימות שדווחה למשטרה הרבה פעמים. הוא מאיים עלי ואפילו ניסה להכות אותי בתחנת המשטרה בירושלים. לא מתאים לי ולילדי לחיות איתו. היה לנו מספיק ממנו".

שולה לא מעוניינת להתחתן מחדש אולם מצבה הכלכלי קשה מאוד בגלל שהיא נחשבת נשואה. "אני לא יכולה להתקדם בחיים מבחינה כספית. אני חיה בשכירות עם ילדי בעוני. עם משכורת של 2000 שקל. אני לא זכאית למשכנתא כי אני נשואה. ככה גם בארנונה, וגם אין לי מזונות מביטוח לאומי. כשאני פונה להוצאה לפועל לא עוזרים לי. אני במילכוד. העיקר שהוא קנה דירה מהכסף שלי. אנשים נכנסים אלי הביתה ובוכים. אין ריהוט, ומה שיש שבור. חיים מהיד לפה. אפילו לקנות דירה קטנה אני לא יכולה כי אין לי שום הטבות של אם חד הורית, כי אני נחשבת לנשואה", הסבירה.

שולה הגיעה לבית הדין הרבני לקבל גט לאחר שכל שאר העניינים סודרו בבית משפט לענייני משפחה. לטענתה בית הדין נתן לבעלה את הפתח לסחוט אותה. "הגעתני כדי לקבל את הדין ופלאום הם רוצים לשמוע אותו. אותי לא היה להם זמן לשמוע. זה היה משפיל. הוא התחיל להמציא חובות שאני חייבת לו

על אף שיש פסיקה מבית משפט שאומרת שכל העניינים סודרו ביננו. הוא פשוט סוחט אותי. עד שהוא לא יהיה מרוצה מכל מה שהוא רוצה בתמורה לגט שלי אני כבולה".
לטענתה, יחס הדיינים היה מזלזל ומשפיל. "לקח לי המון זמן להתגבר על העלבון. באותן 15 דקות שהיינו שם, נכנסו בערך חמישה אנשים בעניינים אחרים, קוטעים את רצף הדיבור. ולאחר שבעלי אמר את השקרים שלו אני רציתי להגיב אבל אמרו לנו לצאת החוצה, כי פתאום היה להם עניין חשוב יותר לטפל בו. בסוף בלי לשמוע אותי, הם החליטו שעד שלא נסדר את העניינים הכספיים אין מה לדבר על גט. הם שמעו את הבעל שלי מאיים עלי, אומר לי שיפוצץ אותי אבל זה לא הזיז להם. ביקשתי שיכתבו את זה "בפרוטוקול".

"שולה תהתה: "למה לא נותנים לו עונש כמו קנס? מאסר אני לא מבקשת, כי הוא ירצח אותי, אבל משהו

כאשר בית הדין הרבני מעוניין לנקוט בפעולות נגד סרבן גט יש אפשרות לעשות זאת בכוחו כוח רב. הלפרין-קדרי הסבירה: "הוא יכול להטיל סנקציות מכוח חוק ולשלול את רישיונו או את רישיון המקצוע שלו. הוא יכול להגביל לבן זוג את חשבון הבנק או למנוע את יציאתו מהארץ. הוא אפילו יכול לשלוח אותו למאסר". אבל נראה כי בתי הדין הרבניים מעדיפים לנקוט דרכים אחרות

פרשת בהעלתך, "ותדבר מרים ואהרן במשה על א דות האשה ותדבר

מרים ואהרן במשה על א דות האשה'

– על אודות גירושיה על אודות גירושיה "על הזכות לגרש ולהתגרש

פתיחה: על פי פירוש רש"י²⁵ בפרשתנו, "גירש משה רבנו את צפורה, אשתו ועל אודות גירושין אלו דיברו מרים ואהרן במשה לפי, אחת המסורות היה זה אהרן שיעץ למשה, קודם שחזר ממדין, למצרים שלא ייקח עמו למצרים את אשתו ואת בניו כדי, לחסוך מהם את התלאות והצרות שבאו על עם ישראל במצרים 2, ואז החליט משה לגרש את צפורה. וזה פשר מה שנאמר לאחר: מכן "ויקח יתרו חתן משה את צפורה אשת משה, אחר שלוחיה" (ב, שמות יח שמשמעו כמו: " ושלחה מביתו), א, דברים כד) דהיינו שנתגרשה ממשה רבנו וגם, אין התורה, "ל"לא חז מרבים בפרטים על גירושין אלו, שהם בלי ספק מן הגירושין המתועדים הקדומים ביותר בקורות עמנו. כך, למשל, אין אנו יודעים אם גירושין אלו – שהתרחשו לפני מתן תורה – היו על דעת צפורה, ואם נדרשה הסכמתה? האם הגירושין היו זכותו של הבעל? או שמא עמדה גם לאישה הזכות לדרוש מבעלה גירושין, ?מכל מקום על פי דין תורה, הבעל רשאי לגרש את אשתו גם, בעל כורחה ויש לשער שגם קודם מתן תורה, הבעל היה רשאי לגרש את אשתו אף נגד רצונה של אשתו השתנה, כידוע, כיום, .המצב ובעקבות חרם דרבנו גרשום, שוב אין הבעל יכול לגרש 3את אשתו בעל כורחה ויש צורך בהסכמתה. אם אין האישה מסכימה לגירושין, על הבעל להצביע על קיומה של עילת גירושין שמכוחה הוא זכאי

²⁵ אליאב שוחטמן, תשס"ט, גליון מס' 348

לחייבה בגירושין ודאי שאין . האישה יכולה להיתלות בתקנת רבנו גרשום כהגנה מוחלטת מפני תביעת גירושין מצד הבעל, משום שמטרתה של התקנה הייתה להשוות את האישה לאיש, ולא לתת לאישה מעמד "ו", מועדף מכל מקום במה שהאיש כופין אותו להוציא [, לגרש=] אף האשה כופין אותה לקבל גט . 4 "על הלכות גירושין – שיסודן בתורה – אפשר לומר את אשר "אמרו חז ל על הלכות אחרות "שהן , כהררים התלויים בשערה 5, מקרא מועט והלכות מרובות , "מפני שהתורה מייחדת פסוק אחד בלבד לנושא הגירושין : וזה לשונו . כי יקח איש אשה ובעלה, והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה (.א, דברים כד)מביתו פרשה קצרה זו, תלי תלים של הלכות נאמרו בה ובגלל , החומרה שמייחסת תורת ישראל לאיסורי עריות בכלל 6 ולמעמדה של אשת איש בפרט ל"אמרו חז" : , כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין, לא יהא לו עסק עמהם י"ופירש רש" : . "להיות דיין בדבר, שמא יתיר איסור ערוה, וזהו עיוות שאינו , כלומר". יכול לתקן בגלל התוצאות החמורות העלולות לנבוע מפסיקה הלכתית מוטעית בענייני קידושין וגירושין לא ישמש , כדיין בנושאים אלה אלא מי שהוא מומחה בדבר . בשורות הבאות, נעמוד על העקרונות הבסיסיים של שיטת המשפט העברי בשאלת מימוש זכותה של האישה לשים קץ לקשר הנישואין.

רשימה ביבליוגרפית :

משפט עברי - ספרות הפסיקה:

- מסכת קידושין, פ"א ה"א
- רמב"ם אישות, בפ"א ה"ה
- רמב"ם אישות, פ"א הי"ג

ספרות השו"ת:

- שו"ת הרמב"ם, סימן שמ"ז

אתרים:

- המדריך הישראלי לדיני משפחה, 'עילות לגירושין'
- כל זכות, 'נושאים בהם עוסק בית הדין לענייני משפחה'

מאמרים:

- אשורי ב', 'בית הדין הרבני'
- דיין ר' (עו"ד), 'בית הדין הרבני - עילות לגירושין'
- הלוי ח' (עו"ד), 'ההבדלים בין הליך הגירושין בארה"ב לבין גירושין בישראל'
- הרב אהרן ליכטנשטיין זצ"ל, 'שיעור פתיחה - בענייני גירושין על ידי גט'
- עזרא ע' (עו"ד), 'עילות לגירושין'
- שוחטמן א', 'פרשת בהעלתך', תשס"ט, גיליון מס' 34

כתבה:

- חסון מ', '40% מהמתגרשות מסורבות גט ברבנות'

פסיקה:

- בית המשפט לענייני משפחה טבריה, 5020-10-33, פלוני נ' פלונית, 29/11/2015
- בית המשפט לענייני משפחה ירושלים, 3950/00, פלונית נ' אלמוני א' ואלמוני ב', 23/1/2001.